

Jerry Mintz: Szabadság és demokrácia az oktatásban (válogatás) – Iskolán kívüli kapcsolatok (7. fejezet)

augusztus 23, 2022

Sok ember úgy véli, hogy az alternatív iskolák elszigetelt közösséget alkotnak, és ez aggasztó. Én az olyan iskolák helyzetét tartom problémásnak, amelyek nem járnak osztálykirándulásra, nem mozdulnak ki elégszer, és csaknem mindig a saját iskolaépületükben töltik az időt. Persze, ha alapjában véve jól működnek a dolgok, akkor a gyerekek bármilyen helyzetben elboldogulnak. Mégis jobb, ha az ember olyan iskolába jár, ahol gyakran kerül kapcsolatba az őt körülvevő közösségekkel.

Ezt csináltuk a Shaker Mountainben is. Az iskola a belvárosban volt, így hát azt a kérdést, hogy „de mit csinálsz, amikor a való világban vagy?”, nem tehatték fel nekünk, hiszen a diákok állandóan kint járkáltak a városban, szakmai gyakorlaton vettek részt, könyvtárba és mindenféle más helyekre jártak – vagyis használták a várost. Szinte a fél iskola kint volt minden nap a városban. Három járművünk folyamatosan úton volt, hogy elszállítsák a diákokat mindenfelé. Azt hiszem, nagyon jó ezt így csinálni, ha az iskola megengedheti magának.

Egy példa: egyik nap egy Danny nevű diákunk azt kérdezte az iskolában, mi kéne ahhoz, hogy pilótaengedélyt kaphasson. Így hát kiabálva körbejártuk az iskolát, hogy akit érdekel „Danny pilótaengedély-kurzusa”, az szálljon be a furgonba. Aztán megpróbáltuk kigondolni, hová kéne fordulnunk. Úgy döntöttünk, a helyi repülőtérre megyünk, és megkérdezzük őket, mi kell ahhoz, hogy valaki pilótaengedélyt szerezhessen.

A repülőtéren azt mondták, hogy a szomszédban épp most folyik egy ilyen kurzus. Így átmentünk oda, és beszéltünk a pilótaképzésért felelős személlyel. A férfi elmagyarázta, mit kell mindehhez megtanulni, és elmondta, hogy a diákoknak sok órát kell repülniük egyedül. Aztán bejött az egyik pilóta, és az igazgató azt mondta neki: „Mutasd meg nekik a pilótafülkét!” Így hát kimentünk a pilótával, hogy megnézzük a kiséget, amit épp akkor hozott le. „Vidd el őket egy körre!” – kiabálta az igazgató. És tettünk egy kört az iskola felett, mindez pedig alig egy órával az után történt, hogy Danny megkérdezte, hogy lehet pilótaengedélyt szerezni! Ezek azok a dolgok, amelyek a hagyományos iskolában nem történnek meg. Bármilyen lehetséges: lám, a határ az égbolt (vagy még az sem)!

A Shaker Mountainben, amikor kiscsoportos kirándulásokat szerveztünk, az utazásokon is mindig tartottunk gyűléseket. Ezek annyiban különböztek a hagyományos megbeszélésektől, hogy megegyeztünk, az a személy (általában valaki a tanári karból) hozza a döntéseket, aki az utazást szervezte, különösen, ha gyors döntést kell hozni. Hiszen nem állhatunk meg ötpercenként, hogy megbeszéljünk valamit. Hozzá voltunk szokva, hogy minden felmerülő probléma kapcsán gyűlést hívunk össze. Viszont ezen alkalmakkor a kirándulás szervezője volt az, akinek joga volt dönteni. Ezt azok, akik részt vettek a kiránduláson, előzetesen mind elfogadták. Általában közösen döntöttünk abban, hová menjünk, mit csináljunk, valamint a résztvevők között felmerülő vitákban is.

Az egyik kiránduláson például gondunk akadt az egyik gyerekkel, amit egy rögtönzött gyűlésen meg is beszéltünk. Én általában vigyáztam, hogy csak olyan gyerekeket vigyek el kirándulni, akik egy ideje már az iskolába jártak, és akik az egymás között felmerülő gondok nagy részét már egyedül is meg tudták oldani. Ez alkalommal azonban elvittünk egy új diákot is, aki itt, az utazás idején kezdte „megmutatni” magát. Ugyanezen a kiránduláson a Floridától Georgia-ig tartó úton tartottuk a megbeszélést, ét-három órán át, miközben a

furgonban ültünk.

Egyszer egy iskolai gyűlésen valaki felvetette, hogy szeretné, ha az Egyesült Államokon túlra is elutoznánk. A Shaker Mountainben sok kirándulást szerveztünk, és csaknem minden helyet bejártunk Észak-Amerikában, ahová furgonnal el lehetett jutni. Voltunk Floridában, Kaliforniában, Mexikóvárosban, Kanada északi részében, Vancouverben, New Brunswickben, a Prince Edward-szigeten és Nova Scotiában.

Egy kicsit még emésztgettük a dolgot, és összehívtunk egy kirándulócsoporthoz, ahol megvitattuk, melyek a legközelebb fekvő helyek az USA területén kívül, ahová elmehetnénk. Nézegettük a térképet, és arra jutottunk, hogy legközelebb a Bahama-szigetek vannak. Persze akkoriban – sőt, az iskola történetében soha – nem volt elkülönített pénzünk ilyen utazásokra. Ha csak egy kevés pénzünk is lett volna, az valószínűleg meghatározza, meddig mehetünk egy osztálykirándulás keretében. De mivel semennyi pénz nem volt, így oda mehettünk, ahová akartunk!

Nem voltak határok, hiszen minden kirándulócsoporthoz maga fedezte a saját költségeit, és a Shaker Mountain diákjai számtalan különböző módot találtak arra, hogy finanszírozzák az utazásokat. Néha jó előre gondoskodtak a pénzről úgy, hogy aukciókat vagy más eseményeket rendeztek. Néha helyi szponzorokhoz fordultak. Ehhez készítettek egy szponzorlevelet, a következő szöveggel: „A Shaker Mountain diákja vagyok, és kirándulásra gyűjtök. Lenne kedve Önnek is csatlakozni a szponzorokhoz?” Néha rövid idő alatt egész sok pénzt tudtunk szerezni.

Ez alkalommal felhívtuk a Bahama-szigeteki Utazási Irodát, és megkérdeztük őket, hogy amennyiben odamennénk, tudnának-e nekünk helyet biztosítani, ahová leteríthetjük a hálósájkjainkat, és előadást tarthatunk az alternatív oktatásról. Amikor visszahívtak minket, elújságoták, hogy az Embertől Emberig Szervezet szívesen fogadna minket, lenne hely

számunkra előadásokat tartani, lennének iskolák, akiket érdekelnék, és hogy az Orange Hill Vendégház biztosítana szállást. Felhívtunk néhány légitársaságot, és elmondtuk nekik, hogy a Bahama-szigeteken várnak minket, van szálláshelyünk, előadásokat fogunk tartani, és iskolákat látogatni, csak az utazást kellene megoldanunk. Az első két társaság elutasított, de a harmadik, a Bahamas Air azt mondta, ők segítenének, de csak Miami-ból indulnak járataik. Az iskolánk persze Vermontban volt, 1500 mérföldnyire Miami-tól. Összehívtunk egy újabb gyűlést, hogy eldöntsük, mit tegyünk. Úgy határoztunk, hogy belevágunk. Eldöntöttük, hogy valahogy eljutunk Floridába, és reménykedünk, hogy a Bahamas Air kitalált majd nekünk valamit. Így hát megszerveztük az utat a keleti part mentén: támogatást szereztünk, különböző iskolákban tartottunk előadást, útközben éttermek parkolóit takarítottuk, cserébe étkezést kaptunk. Így végül eljutottunk egészen Floridáig. Az út egy pontján aztán felhívtuk a légitársaság kapcsolatszervezőjét, és elmondtuk neki, hogy úton vagyunk Floridába. Ő azt mondta, tudna félárú jegyeket ajánlani. Mondtuk, hogy sajnós ezt sem engedhetjük meg magunknak, mert a diákjaink kispénzű családokból jönnek. Erre azt mondta, még beszélünk.

Aztán végül Miami-túl, a floridai zátonyoknál találtunk egy motelt, ahol volt néhány szoba, amelyet reggelig már nem tudtak volna kitakarítani, és a gyerekek rábeszéltek a személyzetet, hogy engedjék meg, hogy ott aludjunk a hálózsákjainkban. A diákok nagyon jók voltak az efféle rábeszélésekben. Azt hiszem, ha valaki ilyesmit el tud intézni, akkor bárkivel bármit képes megbeszélni az életben. Aztán újra felhívtuk a kapcsolatszervezőt, aki azt mondta, hogy minden gyerek jegyét kifizetik, ha a következő napon ott tudunk lenni a repülőtéren Miami-ban. Így elmentünk Miami-ba, és felszálltunk a gépre. Elvittek minket a Bahama-szigetekre.

Az evangélikus egyház busza várt minket, így jutottunk el az Orange Hill Vendégházba, ami közvetlenül az óceán partján

volt. Aztán körbevezettek a sziget iskoláiban, ahol vártak minket. Az egyikben még bankettet is adtak a tiszteletünkre.

A kirándulás nagyszerű volt, de bizonyos értelemben megrázó, és nagyon érdekes tapasztalat diákjaink számára, akik egy olyan államban élnek, ahol a lakosok 99%-a fehér. Most pedig olyan országban jártak, ahol csaknem ugyanennyi százalékban feketék laknak. Emlékszem, az egyik gyerek egy iskolában azt kérdezte a diákunktól: „És mit csináltok, amikor »honky-nak« csúfolnak titeket?” (A „honky” az amerikai angolban a fehér emberre használt degradáló kifejezés. A ford.) A vermontiak pedig csak bámultak. Öt napot töltöttünk a Bahama-szigeteken, aztán visszarepültünk Miami-ba, onnan pedig visszatértünk Vermontba.

Egy valami tehát nyilvánvaló: az egyszerűség kedvéért alternatívnak hívott oktatási formák robbanásszerű előretörése azt jelenti, hogy valamikor a jövőben éppen ők lesznek a főszereplők. A hagyományos rendszer már hosszú ideje elavult, és pusztán saját tehetetlenségi ereje tartja fenn, változatlan formában. A rendszert uraló megközelítés olyannyira nincs összhangban az információ korában elvárt valódi szükségletekkel, hogy nem lehet sok neki hátra. A legfontosabb feladatunk tehát az, hogy létrehozzunk egy új világot, amelyben a felnőttek képesek odafigyelni a gyerekekre, és megtanulják őket teljes értékű emberként tisztelni: ez ugyanis a fejlődés igazi kulcsa.

A válogatás elérhető fejezetei:

Előszó

1. A demokrácia varázsa
2. A demokrácia hatalma

3. A demokratikus közösség
4. Hogyan kell vezetni egy gyűlést?
5. Megtanulni tanulni
6. Shaker Mountain szabad iskola
7. Iskolán kívüli kapcsolatok